

A SOKSZÍNŰSÉGBEN REJLŐ ERŐ

Körkérdés a külföldi táncművészeti felsőoktatásról

Csapatmunka. Szabadság. Kritikus gondolkodás. Személyesség. Kapcsolatok. Nyitottság. Kollaboráció. Inspiráló légkör. Ezek a legfontosabb fogalmak, amelyek Belgiumtól Angliáig, Ausztriától Dániáig, Spanyolországtól Hollandiáig visszhangoznak a külföldön (is) tanult magyar táncművészek, koreográfusok gyorsbeszámolóiból. Kérdésünk az volt feléjük, milyen tapasztalatokat szereztek külföldi tanulmányaik során, és ezek mennyiben jelentettek újat, hoztak mást a korábbi tudásukhoz, ismereteikhez képest. A közel húsz megkérdezettből tizenketten válaszoltak.

Hanna van den Berg és Farkas Gergő az amszterdami You Better Move #8 fesztiválon. Fotó: Thomas Lenden

AMBRUS ZOÉ (24)

Den Danske Scenekunstscole, Dánia

Először azt emelném ki, mennyire fontos ebben a szakmában a sokszínűség, hogy sokféle nemzetiségű tanároktól, művészektől tanulunk, ami a tánc, a koreográfia nagyon tág értelmezését és ezerféle megközelítést nyújtja. Az ugyanis teljesen egyéni, hogy ezek a fogalmak kinek mit jelentenek, ahányan vagyunk, annyiféle módon vizsgáljuk őket, amíg megtaláljuk, mi passzol az egyéniségünkhöz, mit tudunk adni a világnak saját magunkból. Fontos, hogy személyesen figyelnek ránk, kapunk teret és professzionális segítséget a saját kutatómunkánkhoz. Ami nekem még létfontosságú volt a dániai tanulmányaim során, hogy itt az egyetem alatt az ösztöndíjrendszernek köszönhetően meg tudtam állni a saját lábamon.

ASBÓT MÁTÉ (26)

Salzburg Experimental Academy of Dance (SEAD), Ausztria

Táncművész diplomámat (BA) négy év után, 2019 júliusában szereztem Ausztriában. Azelőtt Budapesten néptáncegyüttesekben szerepeltem, illetve részt vettem a Budapest Kortárástánc Főiskola (BKTF) intenzív kurzusán, tehát hivatalos táncos felsőfokú oktatásban csak külföldön részesültem. Mikor öt éve iskolát kerestem, a BKTF és a SEAD között hezitáltam. Úgy láttam, a BKTF-en jobban tudnám ápolni a kreativitásom, míg a SEAD-ben szélesebb körű technikai ismereteket szereznék. Végül azért döntöttem a SEAD mellett, bármily nevépszerű is, mert ott ki egyenlített volt a nemek aránya.

A SEAD-ben az állandó balett és jóga mellett egy-két havi váltásban kortárástánc-tanárok tanítottak. A rendszer hátrányá-

nak tartom, hogy a baletten kívül nem mélyültünk el egyetlen stílusban sem, előnyének, hogy technikák széles palettáját ismertük meg az európai kortáránc-világ neves tanárainak köszönhetően. A képzés elsősorban gyakorlati volt, a kötelező elméleti tantárgyak (anatómia, tánc történet stb.) az oktatásnak csak mintegy öt százalékát tették ki. Előnyként könyvelem el a nemzetköziséget is – bár ez Salzburg esetében mégiscsak elszigetelt maradt, olyan értelemben, hogy a város kulturális pezsgése még véletlenül sem hasonlítható, mondjuk, Brüsszeléhez. Tanulmányaim során két fizetett munkához is jutottam az iskola és a salzburgi opera közvetítésével. Ami pedig a karrierlehetőségeket illeti, úgy látom, a diákok nagyjából egytizedének van fix táncos állása diplomaosztáskor. Én az iskola befejezése utáni ősszel három hónapos alkotófolyamatban vettem részt Tel-Avivban Rotem Weismann fiatal izraeli koreográfussal. Két hónapja tértem vissza Magyarországra, jelenleg hazai és külföldi lehetőségek iránt egyaránt érdeklődöm.

BAKOS LUCA (25)

Northern School of Contemporary Dance, Anglia

Középfokú képzésben a Budapest Kortáránc Szakközépiskolában vettem részt, felsőfokú tanulmányaimat a leedszi Northern School of Contemporary Dance falai közt végeztem, így összesen hét évet töltöttem intézményes táncoktatásban. A Goliban¹ fontos elem volt a legkülönbözőbb, kiváló vendég tanárok által tartott kurzusidőszak, ahol sokféle szemlélettel kísérletezhetünk. A tanáraink nagy hangsúly fektettek a diákok egyéni, személyre szabott fejlesztésére. Bátorítottak minket saját munkák alkotására, így minden nap volt „egyéni gyakorlat” óránk, ahol mindenki eldönthette, hogy mivel foglalkozik, mit gya-

korol. Minden periódusban kellett írunk munkatervet, amire év végén reflektáltunk, hogy mit sikerült elérnünk belőle, és mit nem. Amikor házi bemutatókat tartottunk, hosszú órákon át beszélgettünk a látott darabokról, elemeztük őket. Osztályzatok helyett fél évente írásban személyes, szakmai visszajelzést kaptunk tanárainktól.

A Goli egy kis iskola, ahol családias hangulat uralkodott, mind a diákokkal, mind a tanárainkkal személyes, mély kapcsolat és kötődés alakult ki. Megélhettük a művészi szabadságot együtt, de egyénileg is. Ez nagyon hiányzott nekem az angliai oktatásból. Leedsben ennél sokkal „tradicionálisabb” iskolával találkoztam. Ötvenen voltunk egy évfolyamon, huszonötven egy osztályban, és elég nagy volt a lemorzsolódás. Nagyon intenzív órarendünk volt, minden reggel balett- és kortáránc-órán vettünk részt, délutánonként improvizációt, fitneszt, body mind centeringet, partneringet, kompozíciót vagy repertoárt tanultunk. Az osztályzás pedig kőkeményen számjegyekkel történt.

Az angol oktatásban az elképzelés még mindig az, hogy repertoártáncosokat képeznek repertoártársulatokba. Ez eléggé idejétmúlt nézet, mivel az ilyen társulatok rohamosan fogytak, ma már szinte mindenki projektrendszerben dolgozik. Ezért nagy szükség lenne arra, hogy a képzésben valahogy megjelenjen az a szemlélet, hogy a táncosok a diploma után képesek legyenek szabadúszóként menedzselni magukat. De mivel ez hiányzik, sok tehetséges táncművész igazából el sem tud indulni a pályán.

Összességében kicsit személytelennek találtam a leedszi intézményt, de a kapcsolati tőke itt is fontos volt, így nekem jó beugrót biztosított az angol szakmai életbe. Mióta végeztem, Londonban élek, dolgozom és alkotok mint szabadúszó táncművész, illetve megalapítottam partneremmel a London International Dance Intensive kurzust, ami idén nyáron kerül először megrendezésre.

¹ Az Angelus Iván alapította közép- és felsőfokú tanintézmény, a Budapest Kortáránc Főiskola „beceneve”.

Temesvári Zsófia: Echo (térspecifikus szóló). Fotó: Boris Bruegel

BORSOS LUCA (29)

Escuela de Teatro Cuarta Pared, Spanyolország

Én 2016-ban fejeztem be a madridi Escuela de Teatro Cuarta Pared hároméves általános színházi alapképzését, ahol színészetet, mozgást, hangképzést, drámajátékokat, performanszművészetet és dramaturgiát tanultunk. Elvileg színházi alkotóknak készültünk, akik az előadó-művészet mellett a színház mindenesei is lehetnek. Madridról előzetesen azt érdemes tudni, hogy rengeteg színháznak van külön stúdiója, így az egyetem (RESAD) sincs olyan monopólium helyzetben, mint Budapesten az SZFE. A különféle képzések elfogadottabbak, sokféleségük érdekes és szerteágazó. Minőségükre viszont nincs semmiféle garancia. Van, ahol inkább filmes szereplésre, máshol színházra fókuszálnak, és közben boldogan hirdetik magukról, hogy épp Penélope Cruz vagy Javier Bardem volt hallgatójuk.

A Sala Teatro Cuarta Pared Madrid első alternatív színházaként kezdte működését. Első meghatározó élményem rögtön a felvételi beszélgetés volt. Mindamelllett, hogy érdeklődők voltak irányomban (és az egész felvételi inkább tűnt teázásnak, mint vizsgának), sokat beszélünk a színház és az előadó-művészetek szerepéről, aktualitásokról és csapatmunkáról. Az elejétől fogva hangsúlyozták, hogy a színház csapatjáték, ahol meg kell tanulnunk együttműködni, figyelni, hallgatni és kezdeményezni egyaránt. A képzés során minden félévben voltak egész osztályos megbeszéléseink, ahol magunkat és a közös munkát értékeltük, vitatkoztunk, és szóvá tettük az igényeinket. Fontos volt, hogy milyen viszonyban vagyunk egymással, és hogy megértsük, rajtunk múlik, hogy ha szükséges, változtassunk helyzeteken, és ne másoktól várjuk a megoldást.

A képzés fontos része volt, hogy rengeteget jártunk színházba, kiállításokra, filmvetítésekre, felolvasásokra és különböző kulturális programokra. Az eseményekre mindig reflektálnunk kellett akár írásban, akár miniperformanszok, tárgyi alkotások vagy általunk szervezett kiállítások keretében. Az egész időszakot folyamatos fejtágításnak és aktivitásnak éltem meg, amelyen keresztül kapcsolódom a város léktetéséhez, történéseihez. Több kültéri akciót is létrehoztunk, amelyeket valahol az utcai aktivizmus, a performanszművészet és az ismeretterjesztés keresztmetszetének lehetne titulálni. Ezek a gerillaakciók olyan eseményekhez voltak köthetők, mint például az AIDS világnapja, a nők elleni erőszak megszüntetésének világnapja, a Színházi Világnap, de előfordult, hogy csak egy elhanyagolt köztér letűnt részleteire akartuk felhívni a figyelmet. Üdítő és izgalmas volt, hogy egyszerre képeztük magunkat a színház épületén belül és kívül. Madridban jöttem rá, hogy nem kell kortárs táncosnak lennem ahhoz, hogy használhassam a testem. A mozgásóráink felszabadítóak és személyesek voltak, ahol mindenki a saját testének felfedezése során kereste a kifejezési formáit. Nem tanultunk be koreográfiákat és kombinációkat. Anatómiával és az emberi test működésével viszont annál többet foglalkoztunk. Leginkább játszottunk, improvizáltunk. Nem szívesen kategorizálok, de ha sűríteni és választani kellene, mi volt rám a legnagyobb hatással, akkor a Lábán-technikát, Grotowski és Eugenio Barba szemléletmódját és B.K.S. Iyengar jogáját nevezném meg.

A képzés alatt tanultam meg, hogy kevés pénzből is lehet nagyot alkotni, különféleségünkben rengeteg erő rejlik, magyarnak lenni pedig egzotikus.

BUSA BALÁZS (31)

Performing Arts Research and Training Studios (P.A.R.T.S.), Belgium

A Budapest Kortárs Tánc Főiskola (BKTF) után felvételt nyertem a brüsszeli P.A.R.T.S.-ba. Az ott eltöltött négy év során rengeteg új tanárral ismerkedtem meg, voltak visszatérő és alkalmi lehetőségeim találkozni különféle tánctechnikákkal. Ami kifejezetten újdonság volt, az a változatosság. Hogy nem ugyanazokkal a tanárokkal voltunk évről évre összezárva, így még a hasonló stílusban oktatók is teljesen más úton vittek el minket ugyanarra pontra, mint akik a következő periódusban tanítottak bennünket. Ezáltal nyitottabb és befogadóbb lettem az új információkra, nem rögzült belém, hogy ezt vagy azt csak így lehet és kell csinálni. Ez növelte a testintelligenciámat. Sok olyan óránk volt, ami a saját testünkre, anatómiai felépítésünkre fókuszált, utána pedig egy jól felépített improvizációs rendszeren keresztül ezekkel az információkkal dolgozott tovább. Szintén újdonság volt, és sokat tanultam belőle, hogy a balettet a kortárs táncosok testéhez alakítva oktatták. Persze akit az érdekelt, és megvoltak hozzá az adottságai, annak segítettek a balett extrém(ebb) változatában is továbbfejlődni. A tanárok mellett sok koreográfussal is együtt dolgoztunk az évek során, ami abban segített leginkább, hogy minél több olyan tudást szerezzünk, ami pályakezdőként vagy a meghallgatásokon hasznos lehet.

FARKAS GERGŐ (23)

Amsterdam University of the Arts, Hollandia

Én a Magyar Táncművészeti Egyetem modern tánc szakirányán kezdtem el tanulni, innen váltottam az Amsterdam University of the Arts kortárs tánc-képzésére. Kreatív tér, kritikus, azonban ítélkezéstől mentes szemléletmód – és az érzés, hogy nem kell sietni. Hogy van idő. Számomra ezek jelentették a legtöbbet külföldi tanulmányaim során, ami az iskolán kívül végzett munkámnak is szerves részévé vált.

Ezenkívül az osztályom is óriási hatással volt rám. A tanárok egy idő után észrevették, hogy a társaság jelentős részét inkább feszélyezi, mintsem boldogítja, amikor személyes dicséret éri az osztálytársak előtt, ha viszont valaki a csoportot dicséri, annak mindenki nagyon örül. Egyszerűen nem volt bennünk versenyszellem, annyira nem, hogy az akár kínos is lehetett volna. Hogy lehetséges ez egy táncművészképzésben? Biztos vagyok benne, hogy több tényezője van, de a legfontosabb, hogy a felvételin teljesen különböző stílussal, fizikummal és tánctechnikai háttérrel rendelkező hallgatókat választottak ki, minket, akik ha akartuk volna, akkor sem igazán tudtuk volna összemérni magunkat egymással, ellenben rengeteget tanultunk egymástól.

Harmadikban az osztályommal kétnapos fesztivált szerveztünk. Külső helyszínen, saját készítésű előadásokkal, kijelölt vezető nélkül. Mindent nekünk kellett intézni a helyszíntől kezdve a büfén és ruhatáron át a fényparkig és a díszletek szállításáig. Számomra ez az esemény volt a kint töltött idő egyik csúcspontja. Az ilyen élmények segítettek megérteni, hogyan válhat az alkotás csapatmunkává. Én nem hiszek a diktatórikus rendszerekben, ezért sosem értettem, hogy miért éppen egy próbateremben kellene tolerálnom azokat. Amszterdamban olyan koreográfusokkal is találkozhattam, akik másfajta teret kívántak kialakítani a stúdióban. Olyan teret, ami ugyanannyira a miénk, mint az övék. Azt hiszem,

az ilyen struktúrákban sokkal jobban kiismerem magam, és produktívabb vagyok, a merevebb rendszerekben viszont jóval nehezebben tudom érvényesíteni a tudásom.

JUHÁSZ ADÉL (27)

La Manufacture, Svájc

Bár a lausanne-i La Manufacture kilencven százalékban frankofón közegnek számít (ami nekem eleve új élmény volt), a diákok, a tanárok, a dolgozók a világ minden tájáról érkeztek oda. Újszerű, izgalmas, olykor küzdelmes, de mindenképpen pozitív volt ez a mikrokozmosz. Egy tizenkét fős osztály, ahol megpróbáltunk demokratikusan, mégis önállóan együtt élni úgy, hogy más-más képzettséggel rendelkezünk, és rendkívül különböző kultúrából jöttünk. Találkozásaim nemcsak futó ismeretségek voltak, hanem olyan kapcsolódások, amelyekből szoros barátságok, valódi kollegiális viszonyok, új projektek, szakmai lehetőségek születtek, ami a jelenlegi életemre, szakmai jövőmre is erős kihatással van.

A kis létszámú osztályokban táncos-, színész-, technikus- és rendezőképzés folyik, de az intézmény rendelkezik önálló kutatórészleggel is. Ennek köszönhetően lehetőség van a különböző diszciplínákban dolgozó művészek találkozására és együttműködésére, hol szabadon, hol kötelező jelleggel. Vagyis nekem táncosként volt színművészeti, színháztechnikai és rendezői kurzusom is. A legnagyobb újdonság számomra mégis a kórus és a magánénekóra volt, míg a táncoktatásban a tanterv erősen telítettnek és iszonyatosan változatosnak hatott. Az egyetlen állandó, heti kétszer kétórás technikai óráknak nem a kortárs tánc, és nem is a balett, hanem a saolin kungfu bizonyult. Az itt tapasztaltak sok újat hoztak emberi, szakmai, mentális fejlődésben, és erősen meghatároznak, visznek előre a mai napig.

Idén szeptembertől a genfi Fondation L'Abri rezidense leszek. Az alapítvány minden évben tizenkét különböző területről érkező fiatal művészt támogat saját projektjeik megvalósításában, egymás közötti kollaborációra biztatja őket, segíti a svájci és nemzetközi networkbe való beágyazódásukat, platformot teremt munkáik bemutatásához. Rólam a harmadéves diplomaszólóm bemutatásakor szereztek tudomást. Már nagyon készülök.

KELEMEN PATRIK (27)

SEAD és P.A.R.T.S., Ausztria és Belgium

Alapvetően a tudásról, annak megszerzéséről és felhasználásáról a véleményem (tudásom?) állandóan változik. Más-más okot és motivációt hittem mindkét külföldi intézménybe való jelentkezésem mögött akkor, mielőtt felvettek oda, és azután, hogy elvégeztem azokat. 2011-től 2014-ig a salzburgi SEAD táncművész BA képzésére jártam, 2015–16 között pedig a P.A.R.T.S. éppen kialakuló, szárnypróbálgatónak szánt Research Studios programján vettem részt (ez vállaltan úgynevezett pilot project volt, mint a netflixes sorozatoknál, amikor egy próbaepizóddal tesztelik a koncepció életképességét). A többféle intézményi keretet megtapasztalva értettem meg a különböző értékrendek mentén kigondolt képzési programok előnyeit és hátrányait. Fiatalként meghatározó élmény egy kozmopolita, soknyelvű és soknemzetiségű közösség részévé válni, mint amilyen a táncosoké. Ez megtanítja az embert a nyitottságra, és szembesíti azzal, mennyi mindent nem tud, nem ismer. Többek között olyasmikre vezet rá, mint

a perspektívák különbözősége, a helyi értékek súlyozása, a biztos tudás megkérdőjelezése, a kétely és a bizalom megfelelő balansa, hogy csak néhány dolgot említsek. És az ember angolul is kénytelen megtanulni, utána pedig levakarhatatlan hunglishsal tér haza Magyarországra. A táncnak, ha van verbális nyelve, akkor az az angol. Mindezek mentén a külföld-belföld összehasonlítás értelmét veszti, mert intézményi szinten, városról városra, iskoláról iskolára változik a szcéna berendezkedése és értékrendje. Mostanában egymástól elszeparálódó táncos „városállamokat” látok – egyre kevesebb átjárással. Mikroszcénák épülnek egyéni, önfenntartó és ön-szabályozó ökoszisztémákkal. A külföldön töltött évek megnyitották számomra a szakmai lét sokrétűségét: azt, hogy a táncos egyszerre előadó, alkotó, kutató és tanár is. Bátorságot adtak a kíváncsiságom követéséhez, valamint bekapcsoltak egy máig élő és aktív network körforgásába. Ami jó.

SARLÓS FLÓRA ESZTER (32)

Université Paris 8, Franciaország

Kétszer folytattam külföldön tanulmányokat, mindkét-szer Franciaországban. Először Toulouse-ban az Art Dance International kortárs szakának hallgatója voltam egy évig. Ez egy magániskola, tehát nem tartozik az egyetemi képzéshez, de heti öt nap reggeltől délutánig csak gyakorlati órák vannak: modern és kortárs tánc, jazz- és klasszikus balett, valamint improvizáció. De ami igazán nagy hatással volt rám, az a párizsi ún. 8-as egyetem, ahol 2015-től 2017-ig a mesterképzést végeztem nemzetközi művészeti projektmenedzsment szakon (Projet Culturel Artistique International). Húszan alkottunk egy összművészeti osztályt, táncosok, színházi emberek, zenészek, képzőművészek és divattervezők vegyesen. Főleg olyanok, akik a saját területükön már jó pár éve aktívak, és a jövőben kifejezetten önálló művészeti projektekre akarnak koncentrálni. Mivel itthon ekkor már elindítottuk a Ziggurat Project elnevezésű összművészeti kollektívát, ez az irány számomra organikus folytatása (részben kitérője) volt a Magyarországon elkezdett alkotói munkámnak. Az oktatás franciául zajlott, maga a szak pedig rengeteg inspirációt és hatalmas szakmai lökést adott. Voltak elméleti óráink (kortárs művészet, filozófia, curating, műelemzés és projektmenedzsment), illetve gyakorlati, projektalapú feladataink: kellett konferenciára lecture performance-ot készíteni, saját fesztiválprogramot tervezni és megvalósítani, indiai szobrokhoz múzeumi térbe kortárs performanszt csinálni stb. De voltak workshopok is, az egyikken például lehetőségem nyílt a Les Gens d'Uterpan társulattal egy hetet Párizs közterein dolgozni. Mindezek mellett persze mindenki gőzerővel szorgoskodott a saját témáján egy mentor segítségével. Az én témám a tánc és a digitális technológiák keresztesz(őd)ése volt, amelyen belül azt vizsgáltam, hogyan tolódik a tánc az időbeliségből a térbeliség irányába, tehát hogyan válik a koreográfia installációvá a digitális technológia használatával. Ez volt a fő irány, miközben az egyetem mellett rendszeresen profi tréningekre jártam, mert a gyakorlati táncórák nem képezték az oktatás részét.

RÉTI ANNA (41)

Rotterdamse Dansacademie (ma Codarts), Hollandia

1997-től 2001-ig jártam a Rotterdami Táncakadémiára, ebből az utolsó évben szakmai gyakorlaton voltam Itzik Galili társulatánál. A Pécsi Művészeti Szakközépiskolában tanul-

Bosa Balázs a Rave-ben, kor.: Cserepes Gyula. Fotó: Dömölky Dániel

takat, legfőképpen a technikai (pl. klasszikus balett) tudásomat elég alaposan átírták Rotterdamban, ahol meg kellett tanulnom a saját testi adottságaimból kiindulva dolgozni, és nem külső esztétikai elvárásoknak megfelelni. Én nem voltam sosem balerina alkat. Sosem tudtam például 180 fokban kiforgatni a lábam, a balett alappozíciót korábban mégis így kellett (volna) végrehajtanom. Rotterdamban már az első évfolyamtól pilatestet oktattak nekünk, ami a mélyizmok megerősítését segíti, hogy elég masszív legyen az izomzatunk a különböző technikákhoz. Amiben Pécsen szabadságunk volt, az az önkifejezés, és ez az út Hollandiában is folytatódott, ahol a diákok havonta egyszer bemutathatták saját koreográfiáikat (világosítással, hangosítással) a színházteremben megtartott stúdióesteken. Számomra ezek az évek azért is jelentettek sokat, mert nagyon sok országból érkeztek hallgatók, és ebben a színes kavalkádban mérhetetlenül izgalmas volt egymástól tanulni, együtt dolgozni, és megismerni egymást. Ami még nagyon erősen hatott rám, az a rengeteg előadás, amit profi táncgyüttesektől láttam. Szerencsénk volt, mert a táncakadémia hallgatói kedvezményesen járhattak színházba, és ezt mi ki is használtuk. Hétről hétre ott ültünk a színházakban a jobbnál jobb holland és külföldi társulatok előadásain.

RÓZSAVÖLGYI ZSUZSA (39)

SEAD és P.A.R.T.S., Ausztria és Belgium

Én 1994 és 2004 között tanultam kortárs táncot. 1994-től 1998-ig az Angelus Iván vezette Budapest Tánciskolában. Tizennégy évesen kezdtem, akkor az intézmény még szakiskolának sem minősült, mindannyian a Bródy Imre

Gimnáziumban érettségiztünk, mert itt volt sporttagozat, és lehetett délután gimibe járni. 1999-től következett a SEAD, ami akkor még kicsi iskola volt, ha jól emlékszem, nem volt több huszonöt diáknál. Itt a legfontosabb órák a jóga, a balett és a release technika voltak. A napi jóga tette lehetővé, hogy olyanná váljon a testem, mint egy igazi táncosé annak ellenére, hogy későn kezdtem el táncolni; erőt, stabilitást és hajlékonyságot adott. A balettórákon a nyugati balett-technikát oktatták. Sajnos abban nagy hátrányom volt, mert az előtte négy évig tanult Vaganova-balett sok olyan mozgásreflexet alakított ki bennem, ami káros egy kortárs táncosnak. A release technika, amit a SEAD-ben tanultam először, az alapja minden kortárs táncnak, megtanít erőlködés nélküli nagy mozdulatokra. Ha ezt nem sajátítom el a SEAD-ben, nem vettem volna fel a P.A.R.T.S.-ba.

A P.A.R.T.S.-ba 2000-től 2004-ig jártam, mi voltunk az első magyarok Varga Gáborral, aki a néptánc felől jött. Itt tanították meg igazából a szakmát. Ez az iskola már akkor nagyon kiforrott metodikát képviselt, pedig mi még csak az ötödik évfolyam voltunk. Az iskolában „mindent is” tanultunk: kreativitás, technika, táplálkozás, filozófia, zene...

A P.A.R.T.S. vezetői nem akartak betagozódni az állami oktatási rendszerbe, mert akkor csak pedagógusi papírral rendelkező tanárokat alkalmazhattak volna. A legjobb tanárok ugyanis a legnagyobb múltú profi táncosok voltak: Trisha Brown-táncosok, Rosas-táncosok, Pina Bausch-táncosok. Tehát nem táncpedagógusok tanítottak, hanem vérprofik. Olyan táncosok, akik évekenként százötven–kétszáz alkalommal léptek színpadra, és a példaképeink voltak. Olyan tanárok, akik improvizációs metodikákat találtak ki. Sztárelőadók és sztárkoreográfusok.

Réti Anna – Ricardo Machado:
Point of you. Fotó: Boróvi Dániel

A koreográfusok évi négy-öt új alkotást készítettek velünk. Itt lehetett megtanulni, mit kell csinálnia egy kreatív táncosnak, hogyan kell mozgásanyagot „gyártania” egy darabhoz. Táncórákon ezt nem lehet megtanulni. Ott csak a testeden dolgozol, a koreográfia viszont nem táncóra, hanem a saját mozgásszótárad kialakítása. Ez volt nekem új Brüsszelben.

A sokadik dolog, ami nagy hatással volt rám: a brüsszeli táncélet. Hiába épít valaki iskolát egy faluban, nem fogja a diákokat ugyanaz a művészeti stimuláció érni, mint egy olyan városban, ahol a legjobb előadások veszik körül. A szakmáról igazi képet csak akkor szerzünk, ha látjuk, mi történik a színpadon. Az előadásmódot sem lehet táncteremben tanítani, de ha látod a különbséget az előadók jelenléte között, akkor ki tudod magadnak alakítani, te melyiket szeretnéd képviselni.

Most, negyvenévesen úgy látom, a legfontosabb tudás, amit a P.A.R.T.S. adott nekem, az a táncos életmód. A makrobiotikus étkezés, a testtudat, a testkontroll, a kreatív művészi gondolkodás. És egy nagyon erős esztétikai és kritikai látásmód. Ami számomra mindegyik intézményből hiányzott: a

tánctudomány. És itt nem a tánc filozófiai tudományára gondolok, az bőven volt a P.A.R.T.S.-ban, hanem a mozgás tudományára: funkcionális anatómia, biomechanika, mozgáselemzés, a mozgástanulás neurológiai alapjai, edzésmódszertan, funkcionális tréning, rehabilitáció. Ez a sportban már megvan, de a tánc ezen a téren még gyerekcipőben sem jár. Törekszünk már felé, de előbb még ki kell kerülnünk a fitness világának áltudományos buktatóit. Egy szép új világban nem a fitness lesz a tömegmozgalom, hanem a kortárs tánc, és nem testnevelés lesz a tantervben, hanem testtudat-tréning és mozgáskreativitás.

TEMESVÁRI ZSÓFIA (23)

Royal Conservatoire of Antwerp, Belgium

Mivel Magyarországon nem tanultam felsőoktatási intézményben, ezért nincsen viszonyítási alapom. Ami azonban a belgiumi tanulmányaim során mindenképpen szembeötlő és sokkoló volt, az a nemzetköziség. Így azt gondolom, az ottani oktatás azon kívül, hogy sokkal nagyobb szeletet fed le a kortárs előadó-művészeti területből, mint a magyar, nagyban segíti a személyes fejlődést is, hiszen nyitottságra nevel.

A képzési idő három év. Minden évben mások a kitűzött célok, amihez rugalmas órarend társul. Prioritás, hogy az intézmény multifunkcionális művészeket neveljen, ezért a fizikai képzésre és a kreatív alkotói feladatokra egyaránt nagy hangsúlyt fektet. Ez a kettősség már felvételi vizsgát is meghatározza annak érdekében, hogy minél sokszínűbb legyen az osztály. A felvételin is alkalmazott Lábán-módszer (mozgáselemzés) fontossága akkor vált számunkra világossá, amikor ki-ki kapott egy nevet az osztályból, és az volt a feladatunk, hogy egy hónapon keresztül „titokban” megfigyeljük az illetőt, majd adott szempontok szerint analizáljuk a mozgását.

Az első évben olyan tanárok tanítottak bennünket, akik nagy hangsúlyt fektettek a tánctechnikai alapokra. Emellett meghívott koreográfussal dolgoztunk, majd csoportos koreográfiákban vettünk részt, ami tulajdonképpen a harmadévesek vizsgafeladata, akik első- és másodévesekkel készítenek rövid darabokat. A következő évben térspecifikus szólókat készítettünk és mutattunk be az iskola területén, a helyszín lehetett a pince, a könyvtár, a lift vagy akár a tető is, annak kiválasztása abszolút ránk volt bízva. Az iskola több művészeti ágának is otthont ad, van drámatagozat és zenei képzés, így harmadikban talán az egyik legizgalmasabb vizsgafeladat egy kollaboráció, amikor is egy zenész hallgatóval kell táncszólót készíteni.

A gyakorlati órák mellől nem hiányoztak az elméleti tantárgyak sem, például zene- és tánc történet, anatómia, zeneelmélet, kulturális ismeretek, mozgásanalízis, vagy például a portfólió-készítés, ami a személyes kedvencem volt. Blogot, előadásokról kritikát, különböző esszéket írtunk, mozgásnaplót vezettünk, amit azért tartottam érdekesnek, mert nem a megszokott módon, hanem szinte észrevétlenül fejlesztette, formálta a művészi látásmódunkat.

A Royal Conservatoire of Antwerp olyan intézmény, amely folyamatosan dolgozik a saját megújulásán. Nagy figyelmet fordít a diákok visszajelzéseire, teret biztosít a szakmai fejlődésüknek, segíti őket, hogy megtalálják a saját, egyéni útjukat. Én azt mondanám, hogy ami most vagyok táncosként, előadóként, annak ötven százalékát innen hoztam. Ezért is merem állítani, hogy a tanulóéveim egyik legmeghatározóbb periódusa volt ez az időszak.